

@europa 30

EEN KRITISCH EMAIL EN FAXMAGAZINE OVER EUROPA WWW.ATEUROPA.NL VERSCHIJNT ELKE 2 WEKEN OP ZATERDAG
2^E JAARGANG, NUMMER 30, 28 SEPTEMBER 2002

Notitie kabinet over Conventie matig ontvangen

De Graaf (D66): 'Ondertitel moet zijn "Maar Nederland bouwt niet mee"'

Er is veel kritiek op de notitie Europa in de steigers. Daarin presenteert het kabinet haar inbreng in de Europese Conventie over de toekomst van Europa.

De kritiek blijkt uit reacties verzameld door @europa. Er is wel positief commentaar. Volgens Hanja Maij-Weggen, conventielid en europarlementariër voor het CDA, is het 'een goede notitie. Niet eurosceptisch en niet pro-Europees. Een goed uitgangspunt voor later debat.' Maar de meeste reacties zijn minder geestdriftig. 'Teleurstellend', noemt Frans Timmermans de notitie. Het Tweede-Kamerlid voor de PvdA en conventielid voor het parlement zegt:

'Het is een zwak document, in strijd met de Europese ambities die het kabinet heeft uitgesproken.' Thom de Graaf, fractievoorzitter van D66 in de Tweede Kamer, gaat zelfs verder. 'Ik heb zelden een ambitieuzere titel gezien boven zo'n grijze inhoud. Onder de titel *Europa in de Steigers* zou de ondertitel "Maar Nederland bouwt niet mee" moeten staan.'

Zie voor de alle reacties:

PAGINA 2: Kritiek op hervormingen Instellingen EU

PAGINA 3: Terughoudendheid over gemeenschappelijk buitenlands beleid

Verder in @europa:

PAGINA 4: Geen Europese aanpak voor repatriëring Afghanen

PAGINA 5: Compromis strafhof

PAGINA 6: Interview met Jerzy Plewa, Poolse staatsecretaris van landbouw.

PAGINA 7. Column Wim van Eekelen over Europa en Irak

PAGINA 8: Kort Europees:

* LPF: Turkije 'eerste en enige land' dat mag toetreden tot de EU

*Dorette Corbey tegen de wind in

Gemengde Reacties op vertrek Van Mierlo uit Conventie

LPF: 'Bijzonder blij over ontslag Van Mierlo'

Na een lange periode van speculatie maakte Hans van Mierlo, minister van Staat en vertegenwoordiger van de Nederlandse regering in de Conventie, bekend dat hij terugtreedt.

In een verklaring schreef Van Mierlo: 'In de notitie [ontbreekt] een analyse van wat er in de wereld aan de hand is en van de rol die Europa daarin zou moeten spelen.'

Er wordt al gespeculeerd over een mogelijke opvolger van Van Mierlo. Getipt zijn onder anderen ex-minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin en voormalig EU-commissaris Hans van den Broek. Voormalig lid van de Conventie Hans van Baalen: 'In de wandelgangen wordt ook gedacht aan de staatssecretaris van

Europese Zaken Atzo Nicolaï. Als je er bovenop wil zitten is dat geen slecht idee. Voor Verenigd Koninkrijk zit staatssecretaris van Europese Zaken Peter Hain in de Conventie. Voor België minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel.'

Hanja Maij-Weggen, conventielid en europarlementariër voor het CDA vindt het terugtrekken van Van Mierlo raar. 'Met deze notitie had Van Mierlo veel kunnen bereiken. Het kabinet laat nog veel ruimte over.' Van Baalen zegt: 'Het is jammer dat Van Mierlo is weggegaan. Ik denk dat het beleid van de huidige regering grote continuïteit vertoont met dat van het vorige.' Jim Janssen van Raay, Tweede-Kamerlid voor de LPF, maakt dat niet uit.

'Ik ben bijzonder blij dat het kabinet Van Mierlo heeft ontslagen. Nu kan het kabinetsstandpunt helderder worden gebracht.' Jan Dirk Blaauw, Tweede Kamerlid voor de VVD, begrijpt het kabinetsbesluit. 'De Conventie lijkt op één optie af te gaan, in plaats van het oorspronkelijke doel, namelijk een palet van opties waaruit gekozen kan worden. In zo'n Conventie is het onverantwoord dat je een ongestuurd iemand als Van Mierlo als regeringsvertegenwoordiger laat optreden. Daarom moest Van Mierlo van deze regering weg.' Bob van den Bos, europarlementariër voor D66 begrijpt het terugtrekken van Van Mierlo. 'Ik ben het eens met de kritieken van Van Mierlo op dit kabinet. Het is moeilijk -vervolg pagina 2

-vervolg van pagina 1.

voor een oud-voorman van D66 aan de leiband te lopen van een coalitie waar zijn eigen partij oppositie tegen voert.'

De huidige voorman van D66, Thom de Graaf, sluit zich hierbij aan. 'Het heeft voor Van Mierlo geen zin met passie en

visie naar Brussel te gaan als het kabinet geen visie en passie bezit. Voor Van Mierlo was het na de - zacht uitgedrukt - ongelukkige uitspraken van Balkenende in Brussel zeer moeilijk met zijn baan door te gaan.' Ook Frans Timmermans, PvdA-Tweede-Kamerlid en conventielid

voor het parlement, wijt Van Mierlo's terugtreden aan deze uitspraken. 'Het vertrek is enorm jammer, maar inderdaad aangekondigd toen Balkenende de zaak op scherp zette.'

Veel kritiek op voorgestelde hervormingen EU Van den Bos (D66): 'Voorstel dubbelmandaat onzinnig'

In de kabinetsnotitie Europa in de Steigers over de Nederlandse inbreng in de Europese Conventie doet het kabinet enkele voorstellen om de Europese Unie institutioneel te hervormen.

Het kabinet stelt een aantal hervormingen voor over de relatie tussen de EU en de nationale parlementen. Er wordt onder andere gepleit voor herinvoering van het dubbelmandaat. Parlementariërs zouden dan zowel in hun eigen nationale parlement als in het Europees Parlement actief zijn. 'Een mooie gedachte', zegt Renee van der Linden, conventielid en Eerste-Kamerlid voor het CDA, 'maar fysiek nooit te doen. Als je je taak serieus neemt dan kun je niet in beide parlementen zitten. De nu bekende voorbeelden zijn vrijwel nooit in het Europees Parlement aanwezig.' 'Onzinnig', noemt ook Bob van den Bos, europarlementariër van D66, het voorstel, 'want in de praktijk is het volslagen onmogelijk.'

Gele Kaart

Naast het dubbelmandaat pleit het kabinet voor de zogeheten Gele Kaart-procedure. Nationale parlementen zouden zich aan het begin van een parlementair jaar kunnen uitspreken over de agenda van de Europese Commissie. Zo kunnen nationale parlementen beslissen of agendapunten al of niet in Brussel thuishoren. Het Europees Parlement doet dit al langer. Van der Linden juicht dit

toe. 'Zo wordt de rol van de nationale parlementen versterkt. Zij krijgen dan meer invloed op de besluitvorming in de Commissie.' Van den Bos vindt dit een slecht voorstel. 'Dit leidt tot totale verlamming van de Europese politiek. Altijd zal er wel een land tegen een agendapunt zijn, of vinden dat het überhaupt niet behandeld moet worden.'

Technocratisch document

Thom de Graaf (D66) sluit zich aan bij de kritiek op de hervormingsvoorstellen van het kabinet. 'Het kabinet wil duidelijk gewoon op de winkel passen. Uit de notitie blijkt visie noch op de democratisering noch op de politieke eenheid van de EU. Het is een heel erg technocratisch document. Het subsidiariteitsbeginsel, dus de regeling over wat er door nationale parlementen en wat door de EU wordt besloten, wordt op elke pagina genoemd. Dit is overduidelijk een teken dat de LPF en de VVD de onderhandelingen over dit document gewonnen hebben. Ik zal hier het CDA volgende week stevig over aan de tand voelen. Als pro-Europese partij die zowel de minister-president als de minister van Buitenlandse Zaken levert, hebben zij hier tekort geschoten.'

De kabinetsnotitie spreekt de voorkeur uit voor een duo-voorzitterschap van de EU. Het voorzitterschap in huidige vorm zou na de uitbreiding betekenen dat elk land maar eens in de twaalf of dertien jaar aan de beurt komt. Hanja Maij-Weggen ziet hierin een methode om de "nieuwe landen" te integreren in de Unie. 'Als elk voorzitterschap een combinatie is van een huidig EU-land en een nieuw toegetreden EU-land, worden de toegetreden landen meteen in de EU ingewerkt.' Van der Linden stemt hiermee in. 'Voorkomen moet worden dat een tweeënehalf-jarig voorzitterschap wordt ingevoerd, zoals de grote landen willen. Dit voorzitterschap zou een grote concurrentie betekenen met de hoge vertegenwoordiger voor externe betrekkingen (nu Javier Solana). Bovendien zal dit aan een gemeenschappelijk buitenlands beleid afbreuk doen.'

Van den Bos mist een duidelijke paragraaf over de democratisering van de EU. 'Ik lees niks over de versterking van het Europees Parlement. Nergens staat iets vermeld over het volledig budgetrecht van het Parlement.'

Kabinet terughoudend over buitenlands beleid EU

Timmermans: 'Regering geeft Europees beleid geen handen en voeten'

Het kabinet wil op termijn de positie van de hoge vertegenwoordiger van de Europese Raad, tegenwoordig Javier Solana, versterken. Dit blijkt uit de notitie Europa in de steigers. De regering doet echter weinig concrete voorstellen om de samenwerking in het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid te verbeteren.

Hanja Maij-Weggen, conventieelid en europarlementariër voor het CDA, vindt de kabinetsnotitie soms nog te voorzichtig. 'Nederland is gebaat bij een vergrote macht van de Commissie. Dat biedt meer mogelijkheden ten opzichte van de grotere landen dan wanneer zaken intergouvernementeel via de Europese Raad geregeld worden. Hetzelfde geldt voor het hele gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid van de EU.' Frans Timmermans, Tweede Kamerlid voor de PvdA beaamt dit. 'Ook de Conventie wil meer macht bij de Commissie leggen. Maar het kabinet is hier inzake het buitenlands beleid erg vaag over omdat het altijd een eigen koers over bijvoorbeeld Israël wil blijven voeren. Als je kiest voor een soort federalisering, geef dat dan wel handen en voeten.' Thom de Graaf, fractievoorzitter van D66, benadrukt het belang hiervan. 'Juist nu heeft Europa de kracht nodig van een gemeenschappelijk buitenlands beleid, zowel tenover het

Midden-Oosten, Oost-Europa als de VS.' René van der Linden, conventieelid en Eerste Kamerlid voor het CDA: 'Het kabinet praat in de notitie erg veel over het Nederlandse belang. Dat moet dan wel gedefinieerd worden. Mijns inziens is het in het belang van Nederland dat zoveel mogelijk op Commissieniveau geregeld wordt. Dat moet het kabinet duidelijk stellen.' Het kabinet wil de Europese Unie voorlopig nog niet als rechtspersoon tot het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens laten toetreden. Hiervoor bestaan diverse juridische bezwaren. 'Ik snap niet waarom het kabinet dit beslist. Zij noemen hiervoor enkele juridische bezwaren die helemaal niet kloppen', aldus De Graaf.

mensenrechten

'De toonzetting van de notitie is van een terughoudendheid zoals ik die nimmer heb aangetroffen sinds het begin van het integratieproces', schrijft Hans van

Mierlo in de persverklaring waarin hij aangeeft uit de Conventie te treden. 'De formuleringen rond het handvest en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens [zijn daarvan] een symptoom.' Het kabinet wil dat in het Grondwettelijk Verdrag van de Conventie verwezen wordt naar het Handvest over Grondrechten uit het verdrag van Nice. Op termijn kan dit dan rechtsgeldig worden. Volgens Maij-Weggen loopt de regering achter de feiten aan. 'De Conventie heeft het Handvest in de drie toekomstscenario's die er liggen al ingebouwd als rechtsinstrument.' Van der Linden vindt deze positie van het kabinet te zwak en 'geen goede zaak'. Als je praat over een Europese Gemeenschap van waarden, en dat doet het kabinet uitdrukkelijk in deze notitie, dan moet je gewoon een mensenrechtenclausule in het constitutioneel verdrag zetten.

@europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa publiceert artikelen gebaseerd op interviews, columns en opiniestukken. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE: Eefje Blankevoort, Arnold van Bruggen, Maarten van Heems, Martin Mevius, Sara Muller, Carolien van Welij.

REDACTIEADRES: @europa, Noordermarkt 5, 1015 MV, Amsterdam, Nederland telefoon: 020-7990960, fax: 020-7990969

AANMELDEN: Aanmelden voor een gratis mailabonnement kan op www.ateuropa.nl (link aanmelden)

Europese aanpak Afghaanse repatriëring onwaarschijnlijk

Op 13 september kwamen de Europese ministers van Buitenlandse- en Vreemdelingenzaken in Kopenhagen bijeen voor een informele vergadering over een gemeenschappelijk asiel- en immigratiebeleid. Daar werd onder anderen besloten dat Afghanistan die tijdens de laatste oorlog asiel hebben gezocht in de Europese Unie, naar hun land moeten terugkeren. De lidstaten willen de repatriëring, zowel de vrijwillige als gedwongen, het liefst gezamenlijk aanpakken. Maar in de praktijk zijn er nog veel obstakels voor zo'n gezamenlijke aanpak.

Reisbureau

Half oktober komt de Commissie daarom met een voorstel voor een Europees repatriëringsbeleid. Volgens Leonello Gabrici, woordvoerder van António Vitorino, EU commissaris voor Justitie en Binnenlandse Zaken, zowel gedwongen als vrijwillige terugkeer behandeld. 'Standaardisering van het uitzettingsbeleid en het gezamenlijk organiseren van de terugreis is maar één kant van het verhaal. Repatriëring van vluchtelingen gaat immers niet alleen over hoe je gezamenlijk mensen in vliegtuigen stopt en terugstuurt. Dat kan een reisbureau ook. Er moet meer aandacht komen voor vrijwillige terugkeer waarbij herintegratie in het land van herkomst prioriteit heeft.'

De Commissie werkt bij haar voorstel samen met de International Organisation for Migration (IOM). Albert de Dyker, directeur van IOM Nederland, benadrukt het belang van Europese samenwerking bij vrijwillige terugkeer. 'IOM biedt vluchtelingen hulp bij vrijwillige terugkeer. Zij kunnen tenminste rekenen op een vliegticket en een eenmalige ondersteuningsbijdrage. Het IOM wil dit voor Afghanistan uitbreiden met een extra financiële bijdrage (500 dollar per

volwassene en 250 dollar per kind met een maximum bedrag van 2000 dollar per gezin) en de mogelijkheid van ondersteuning voor het leggen van contact met familieleden en instanties in Afghanistan.'

'Shoppen'

Denemarken biedt echter al 2.500 euro per volwassene en 800 euro per kind aan vrijwillig terugkerende Afghaanse vluchtelingen. De Engelse immigratieminister bood al 950 Euro voor vrijgezellen, en een bedrag tot 4.000 Euro aan gezinnen. De Dyker vindt het verschil in terugkeervoorwaarden een kwalijke zaak. 'Dat leidt alleen maar tot jaloezie. Door de voorwaarden gelijk te stellen ga je bovendien het 'shoppen' van uitgeprocedeerde asielzoekers tegen. Zij zullen niet proberen naar een ander land te gaan als overal hetzelfde wordt geboden.'

Niet alleen de terugkeervoorwaarden moeten gelijk gesteld zijn, ook de nationale wetgeving over asiel en immigratie houden gemeenschappelijke repatriëringsprogramma's tegen. Zo is er in Duitsland een project waarbij een gezinshoofd met behoud van de vluchtelingstatus, twee jaar terugkeert om een bestaan op te bouwen, terwijl het gezin tijdelijk achterblijft.

'Deze "look and see" regeling is in Nederland door de huidige wetgeving niet mogelijk, terwijl het in andere landen een goede methode blijkt,' aldus De Dyker. 'Dat is jammer, want zo'n regeling kan bijdrage aan een veilige herintegratie en duurzame toekomst van de terugkerende bevolking.'

Wederopbouw en herintegratie

Een duurzame wederopbouw en succesvolle herintegratie zijn volgens woordvoerder Gabrici onlosmakelijk met elkaar verbonden. 'De wederopbouw van

Afghanistan zal vrijwillige terugkeer stimuleren. Andersom zal een goede begeleiding bij terugkeer en herintegratie een belangrijke bijdrage leveren aan die wederopbouw. Hierin speelt de EU een belangrijke rol omdat zij veel projecten in Afghanistan financiert. Deze projecten en de herintegratie moeten echter beter met elkaar in overeenstemming worden gebracht en beter gecoördineerd worden.'

Geen overeenstemming

Hoewel het IOM voor een Europese aanpak pleit, blijft de organisatie voorlopig voornamelijk met nationale regeringen samenwerken. Voor de grootschalige repatriëring van Afghanen uit Nederland heeft IOM Nederland onlangs haar plannen ingediend bij het ministerie van Justitie en Buitenlandse Zaken.

De Dyker denkt dat al binnen 'zeer korte tijd' met de terugkeer begonnen zal worden, zonder dat er overeenstemming binnen de EU is bereikt over de belangrijkste punten van een gemeenschappelijk repatriëringsbeleid. 'Over het vervoer zal men het misschien wel eens worden. Samen chartervluchten boeken is goedkoop en dus in het belang van elke lidstaat, maar andere samenwerking zal niet snel van de grond komen. De terugkeer zal dus grotendeels een nationale aanpak zijn.'

De betrokken Nederlandse ministeries lijken met het maken van beleid echter juist de uitkomst van het voorstel van de Europese Commissie af te wachten.

'Het is nu nog onduidelijk hoe de repatriëring vorm zal krijgen, maar in Brussel wordt er binnenkort over gesproken. Na die bijeenkomst zal blijken of het een Europese of nationale aanpak wordt, en naar aanleiding daarvan zullen wij ons beleid pas bepalen,' aldus de persvoorlichter van Justitie.

Compromis Internationaal Strafhof op komst

Amerika wil een status aparte ten opzichte van het Internationaal Strafhof in Den Haag. De Europese Unie beraadt zich nu op haar houding ten opzichte van de VS en presenteert volgende week het gemeenschappelijk standpunt. Mogelijk is dit een compromis. 'Wellicht worden Amerikaanse soldaten onder VN-vlag uitgesloten van vervolging.', aldus Steven Everts, verbonden aan het Center for European Reform in Londen.

De Verenigde Staten dreigen zich nu al te onttrekken aan de invloed van het in juli dit jaar in Den Haag gevestigde Internationaal Strafhof. De VS willen wel lid worden van het Hof, maar dan moeten uitgezonden Amerikanen gevrijwaard worden van vervolging. Dit proberen de VS te bereiken door met zoveel mogelijk landen bilaterale verdragen te sluiten, waarin wordt vastgelegd dat Amerikanen niet uitgeleverd zullen worden aan het Hof. Hoewel de Europese Unie aanvankelijk tegen dit soort verdragen was, bleken Engeland, Italië en kandidaat-lidstaat Roemenië toch bereid een pact met de VS te sluiten. De Europese Commissie laat nu onderzoeken of het juridisch wel mogelijk is dit soort bilaterale verdragen af te sluiten. Een commissie van ambtenaren uit alle lidstaten brengt op 30 september een juridisch advies uit aan de Raad van Ministers.

Dr. Marcel Brus, docent internationaal publiekrecht aan de Universiteit Leiden, denkt niet dat de EU de wensen van de VS volledig zal inwilligen. 'Volgens artikel 98 lid 2 van het verdrag van Rome, waarin in 1998 de afspraken over het Internationaal Strafhof werden vastgelegd, hebben bijzondere verdragen voorrang boven het algemene verdrag. Doel van dit artikel is dat deelnemende staten na hun toetreding tot het Internationaal Strafhof hun oude

bilaterale overeenkomsten na kunnen komen. Amerika probeert dit artikel nu te gebruiken om nieuwe bilaterale verdragen af te sluiten. Op deze manier wordt het verdrag opgerekt. Persoonlijk vind ik de Amerikaanse pogingen te ver gaan.' Irune Aguirrezabal, is Europees coördinator van de Coalitie voor het Internationaal Strafhof. Dit verbond van non-gouvernementele organisaties zet zich in voor de totstandkoming van het hof. Zij is het eens met Brus. 'Het is duidelijk dat het huidige voorstel van de VS, waarin immuniteit voor alle Amerikanen wordt geëist, niet aanvaard zal worden door de Europese Unie. Europa beraadt zich nu welke groepen uitgezonden Amerikanen eventueel wel gevrijwaard kunnen worden van vervolging.'

compromis

Deze gedeeltelijke vrijwaring is volgens Aguirrezabal het compromis dat eraan zit te komen. 'Er heerst verdeeldheid tussen de lidstaten van de EU op dit punt. Engeland gaat mee met de VS, maar Duitsland is kritischer. Waarschijnlijk worden alleen soldaten op vredesmissie uitgesloten.' Zij is pessimistisch over de mogelijke gevolgen van zo'n uitkomst. 'Als er een compromis wordt gesloten, dan scheidt dat een precedent. Veel landen hebben daarom hun ogen op de uitspraak van Europa gericht.' Steven Everts, verbonden aan de denktank

Center for European Reform in Londen, verwacht ook een compromis. 'Wellicht worden Amerikaanse soldaten onder VN-vlag uitgesloten van vervolging. Alle Amerikanen vrijstellen van berechting door het Hof is uitgesloten. Zelfs vanuit Londen, traditioneel een trouwe bondgenoot van de VS, is nu te horen, dat de Amerikanen overdrijven.'

Verhouding EU – VS

Volgens Bart Jochems, woordvoerder van minister van Buitendlandse Zaken Jaap de Hoop-Scheffer, is het nog te vroeg voor conclusies. 'Maandag brengt de juridische commissie pas een advies uit aan de Raad van Ministers. Pas nadat die zich uitspreekt, kunnen er eventueel onderhandelingen beginnen met de VS. Over de verhouding tussen Europa en Amerika is nu nog niets te zeggen.' Everts denkt hier anders over: 'Het conflict over het Internationaal Strafhof is er slechts één in een lange reeks. Denk maar aan de Amerikaanse houding ten opzichte van Israël en het dwarsbomen van het verdrag van Kyoto. Het probleem is dat Europa internationale kwesties aanpakt met overleg en verdragen, terwijl Amerika kiest voor snelle actie. Het meningsverschil over het Hof is hier een duidelijk voorbeeld van. Dit is de zoveelste klap die de relatie tussen Europa en de VS oploopt.'

Gelijke plichten, gelijke rechten

Nederland houdt de optie open de uitbreiding te vetoën als er niet naar tevredenheid afspraken worden gemaakt over het Europese landbouwbeleid. Vooral de directe inkomenssteun aan boeren vormt een probleem. Nieuwe lidstaten zouden hier geen aanspraak op kunnen maken. Dat willen ze echter wel graag. Het agrarische Polen, de grootste nieuwkomer, staat in het centrum van de discussie. Als Polen aan alle eisen voor het lidmaatschap moet voldoen, moet ze ook aanspraak kunnen maken op alle rechten. Dat vindt Jerzy Plewa, de Poolse staatssecretaris van Landbouw:

‘Wij willen voldoen aan alle verplichtingen die het gemeenschappelijke landbouwbeleid ons stelt. Deze leggen echter wel een groot aantal beperkingen op aan Polen. Zoals quota voor de zuivelproductie. We zijn erop gebrand de hele strikte eisen op veterinair en sanitair gebied door te voeren. Dit heeft echter grote sociale gevolgen. Van de 3.000 vleesproducerende bedrijven zullen er 1.600 verdwijnen omdat ze niet aan de eisen voldoen. Dit soort offers kunnen alleen gebracht worden wanneer we ook in aanmerking komen voor de baten van EU-lidmaatschap. We willen aan alle eisen voldoen, maar we vinden dat onze boeren dan ook moeten profiteren van alle voordelen. Anders is het gewoon niet uit te leggen.’

@europa: Nederland zal mogelijk een veto tegen de uitbreiding uitspreken als de directe inkomenssteun niet wordt afgeschaft. Neemt u dat dreigement serieus?

Plewa: ‘We nemen het erg serieus, want we nemen alle Europese landen serieus. Maar ik wil benadrukken dat we nu begonnen zijn aan de beslissende fase van het onderhandelingsproces, en ik wil niet vooruitlopen op de onderhandelingen.’

De harde uitspraken tegen de uitbreiding zijn iets van het laatste driekwart jaar.

Gelooft u dan nog dat dat veto er daadwerkelijk komt?

‘Ik kan natuurlijk niet commentaar geven op een Nederlandse interne aangelegenheid.’

Een potentieel Nederlands veto is echter wel relevant voor u.

‘We negeren allicht geen enkel signaal over de uitbreiding. Ik verwacht meer flexibiliteit van onze Nederlandse partners. Wij zoeken naar een evenwicht tussen rechten en plichten. We denken dat die aanpak constructiever is.’

Wat gaat Polen doen als het haar zin niet krijgt over de directe inkomenssteun?

‘Ik wil niet beginnen met onderhandelen voordat het formele proces begonnen is. Er ligt een tijdschema, en dat zullen we stipt volgen. We gaan ervan uit dat onze partners dat ook zullen doen. We zijn er in ieder geval niet voor om de discussie over het gemeenschappelijke landbouwbeleid te koppelen aan de uitbreiding van de Europese Unie.’

Betekent dit dat u na de uitbreiding van de Unie wél een volledige hervorming van het gemeenschappelijke landbouwbeleid wilt overwegen?

‘De prioriteit is op dit moment het lidmaatschap van de EU. Wel vindt er al analyse en discussie tussen experts plaats. Die discussie is echter nog niet formeel. Dat kan pas plaatsvinden tussen alle lidstaten als de EU is uitgebreid. Wij zien grote voordelen in de voorstellen van Europees commissaris voor de landbouw Fischler. Vooral aan de strenge milieuvorwaarden die hij stelt. In de Poolse landbouw worden namelijk aanzienlijk minder chemicaliën, kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt dan elders in Europa.’

Bent u ook voorstander van de plannen van Fischler om de directe inkomenssteun uiteindelijk geheel te vervangen door regionale subsidies?

‘Wij willen niet alleen lid worden van de EU vanwege de subsidies. In deze fase gaat het ons erom dat we gelijk worden behandeld.’

Een klacht in Nederland is dat zowel de inkomens als de prijzen in Polen lager zijn. Met volledige directe inkomenssteun aan Poolse boeren financiert men dan de eigen concurrentie.

‘Dat is een vooroordeel waar we voortdurend tegenaan lopen. Het is waar dat de prijzen van bepaalde producten lager zijn. Maar bij andere producten, zoals raapzaad zijn de prijzen soms wel dertig procent hoger dan in de de EU. Er bestaat een grote zorg dat goed-kope producten uit de EU de markt zullen overspoelen.’

Consumenten in Centraal-Europa vinden die vaak van mindere kwaliteit dan de vruchten van de eigen kleinschalige, kwalitatieve landbouw. Zo verliest de Poolse consument aan keus door de uitbreiding.

‘Dat valt wel mee. Uiteindelijk beslist de consument. We hebben gezien dat het enthousiasme voor geïmporteerde producten langzamerhand afneemt. De een zal op kwaliteit selecteren, de ander op prijs.’

Die kleinschalige landbouw zal door de uitbreiding ook verdwijnen. Het gaat om miljoenen mensen. U staat aan de vooravond van grote sociale veranderingen.

‘De kleine boer zal niet onmiddellijk ophouden te bestaan. Op den duur wel, maar dat is een reden te meer om hem hetzelfde te behandelen als alle andere Europese boeren. Dat zal hem aanmoedigen de concurrentiestrijd aan te gaan.’

Europa verdeeld over Irak

Het opstellen van een Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) verloopt overal moeizaam, maar voor het Midden Oosten is het geheel onmogelijk gebleken. Dat is al zo sedert in 1971 de Europese Politieke Samenwerking van start ging. Voor Nederland was dit ook het enige terrein waarop wij wezenlijk verschilden van de meeste partners doordat wij meer begrip hadden voor de positie van Israël.

Sedert 11 september 2001 is de situatie alleen maar moeilijker geworden. In Londen steunt Tony Blair de VS in hun bereidheid met preventieve militaire acties de nucleaire en chemische wapens van Irak uit te schakelen en het regime van Saddam Hoessein omver te werpen, zonodig zonder machtiging van de Veiligheidsraad. President Bush heeft er voor de Verenigde Naties op gewezen dat Irak na de inval in Koeweit in 1990 voortdurend heeft gechanceerd en de resoluties van de Veiligheidsraad heeft genegeerd. Frankrijk hecht als permanent lid met het recht van veto buitengewoon veel waarde aan het geweldsmonopolie dat het Handvest toekent aan de Veiligheidsraad en weigert nu reeds militair ingrijpen te sanctioneren voor het geval Irak niet volledig meewerkt met de wapeninspecteurs. Rusland volgt dezelfde lijn. In Duitsland heeft bondskanselier Schröder tijdens de verkiezingscampagne verklaard dat hij nooit aan een dergelijk ingrijpen zal meedoen, zelfs niet met een mandaat van de Veiligheidsraad. De verwarring is dus compleet en begint de transatlantische verhoudingen schade toe te brengen.

Europa heeft moeite met de Amerikaanse overschakeling van een strategie van afschrikking en indamming naar preventief ingrijpen door offensieve actie. Dat is begrijpelijk want onze eigen veiligheid heeft jarenlang afgehangen van die afschrikking. Zal Saddam massavernietigingswapens lanceren als hij weet daarna onherroepelijk zelf vernietigd te worden? Maar er is meer. Europa ziet weinig in militaire acties zonder dat daar een visie voor de toekomst van het Midden Oosten aan ten grondslag ligt. Komt er dan een democratisch Irak? Wat wordt de relatie tot Iran? Wat zijn de Arabische reacties op een moment dat het Israëliësch – Arabische conflict zich op een dieptepunt bevindt?

Preventieve actie behoeft niet te worden uitgesloten, maar er moeten wel voorwaarden aan worden gesteld. Tegenover terroristen is het gerechtvaardigd omdat zij zich van niemand iets aantrekken en gericht zijn op maximale schade voor de Westerse manier van samenleven. Voor een staat als Irak (waarvan de banden met de Taliban overigens niet zijn aangetoond) komen daar twee voorwaarden bij. Allereerst moet alles geprobeerd zijn om de nucleaire en chemische wapens te verwijderen via optreden van de Veiligheidsraad en zijn inspecteurs. Daarnaast moeten er duidelijke bewijzen zijn dat Irak op het punt staat deze wapens te gebruiken.

President Bush heeft zeker een argument wanneer hij zegt dat de

geloofwaardigheid van de veiligheidsraad zelf op het spel staat. Het verweer dat veel andere resoluties ook niet zijn uitgevoerd gaat niet op, want tegenover Irak ging het om specifieke eisen die niet zijn nagekomen, dus meer dan oproepen om bepaalde dingen te doen of na te laten.

Kernpunt in de afweging is of ons algemene ongenoegen over Saddam Hoessein voldoende reden is om hem uit de weg te ruimen en wat de gevolgen zouden zijn voor het Midden Oosten als geheel. Weinigen in Europa zien dan een democratische Arabische wereld opdoemen, ook al zouden zij gaarne een einde zien aan het spel van leugens en hypocrisie dat daar de boventoon voert. Dan lijkt het beter stapsgewijs een beleid te voeren van stabilisering van Afghanistan, normalisering van de betrekkingen met Iran (ook voor de VS), en omkering van de geweldspiraal in Israël en de Palestijnse gebieden. Voor dat laatste zal Israël afstand moeten nemen van het nederzettingenbeleid.

Voor Europa geldt dat de strijd tegen het terrorisme maar zeer gedeeltelijk met militaire middelen gevoerd moet worden. Het gaat veeleer om samenwerking van de inlichtingendiensten, het tegengaan van financiële circuits en het witwassen van geld, zoals die binnen de Europese Unie nieuwe impulsen heeft gekregen.

Dr. W.F. van Eekelen is lid van de Eerste Kamer voor de VVD en voorzitter van de Europese Beweging Nederland.

Corbey wind(t) zich op

Het plaatsje Bellingwolde in de provincie Groningen heeft veel last van windmolens die vlak over de Duitse grens staan. De molens maken namelijk enorme herrie. Voor gedupeerde burgers getroffen door dit soort grensoverschrijdende overlast moet er op Europese kosten gratis juridisch advies beschikbaar zijn. De vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Den Haag ontbeert echter een jurist. PvdA-europarlementariër Dorette Corbey spant zich nu in voor de inwoners van dit kleine dorp. ‘Het kan niet zo zijn, dat een Nederlands dorp dat wil vechten tegen de overlast van Duitse windmolens, in de praktijk geen rechten heeft.’ Dat de PvdA doorgaans voorstander is van groene stroom doet hier niets aan af. ‘Mensen moeten het recht hebben een klacht in te dienen. Bovendien is het asociaal dat die windmolens op de grens staan. Zij de groene stroom, wij de lasten.’ Corbey

staat echter niet alleen tegenover Duitse windmolens, maar ook de spreekwoordelijke windgemalen in het Brussels. Het is niet zo dat Nederland geen aanspraak kan maken op een jurist. Het is gewoon al anderhalf jaar niet mogelijk geweest de vacature te vullen. ‘Eerst was er ambtelijke onzekerheid over de positie’ zegt een woordvoerder. ‘En nu is het moeilijk iemand te vinden. Het is een parttime functie en daar is weinig animo voor.’

Van Raay (LPF): ‘Turkije is het eerste en enige land dat mag toetreden’

Timmermans (PvdA): ‘Bizar!’

Turkije wil dat op de top van Kopenhagen in december een datum voor de start van de onderhandelingen over de toetreding wordt vastgesteld. EU-commissaris voor de uitbreiding, Günther Verheugen, betwijfelde onlangs of die datum er zal komen.

LPF-kamerlid Jim Janssen van Raay vindt dat schandalig: ‘Turkije kwalificeert zich als eerste en enige voor toetreding omdat zij het langst wacht. Sinds 1963 heeft Turkije al associatieakkoorden met de EU waarin toetreding in het vooruitzicht wordt gesteld. Daarnaast heeft de Turkse regering de noodzakelijke wijzigingen al doorgevoerd.’

Frans Timmermans, PvdA-kamerlid, noemt de reactie van Van Raay ‘bizar’. ‘Het is onmogelijk om voor Turkije een datum te noemen omdat zij nog lang niet aan de Kopenhagen-criteria voor het lidmaatschap voldoet. Hoewel Turkije soms denkt dat er voor haar andere criteria gelden, zal hier toch echt aan voldaan moeten worden. Wat denkt Van Raay dan te zeggen tegen landen als Tsjechië en Hongarije als zij niet mogen toetreden, maar Turkije wel?’